

Amnézia

Írta MÁTRAI BÉLA

1.

Van-e egy hídnak élete? Ha az élet mozgás, akkor minden bizonynal. Felette az élet mozgás, — és így a hídnak is van élete, hiszen átveszi a felette haladó járművek remegését. Csattognak a villamosok, ropognak a nehéz teherautók, surranak a személygépkocsik, és a híd roppant teste minden mozgásra másik mozgással válaszol. Bár az anyag önmagában mozdulatlan — hiszen az atomok nem változtatják helyüket —, az atomok által egybefeszülő tömeg mint egyetlen test mozog. Követi a rajta rohanó élet zaját, talán sóhajtozik, talán álmodik, felébred, alszik és nyújtózkodik. Mert nemcsak átveszi az élet rezzenését, hanem önmaga is él. Ha meleg van elnyújtózik, ha hideg, összehúzódik. Festékruhája megkopik, hiszen időnként új ruhát kell számára pingálni. A hídnak vannak hét-köznapjai. De ünnepei is. Ilyenkor színes zászló-csokrokkal lenget a szél, friss, eleven lesz, és minden bizonynal kellemes borzongás fut át rajta, ha sikoltó rendőrautókkal az élen átvonul rajta a menet. A híd...

Tovább nem gondolhatta. A gépkocsi, amely közvetlenül a járdaszegély mellett közeledett feléje, nem haladt el előtte. Felugrott a járdára. Még csak annyit látott, hogy a sárbányója alól porzik a rászáradt sár. A vezető arca ott volt közvetlen közelében. Ez az arc merev volt, mozdulatlan. Nem őt nézte. Talán nem is látta. Túl nézett rajta, messze előre. Ekkor kapta az ütést.

2.

Nem fájt nagyon. Csak elesett. Ekkor történt, hogy kiemelkedett a testéből. Fel, a híd fölé. Látta a vízben a sárlányokat. Messze, távolban a hegyeket, a házak tömegét, a torlóást az úttesten, testét a kocsi kerekei alá szorulva. Látta, amint folyik a vére, és nő, egyre nő az a bíborszínű tócsa a piszkos járdán. Tászkája tartalma kiszóródott, cipője leszakadt lábáról, vére közben lassan terjedt. Átitatta ruháját. De ez a ruha már nem volt az övé. Csak másik emberé lehetett. Közömbösen nézte. Úgy találta, hogy teljesen idegen. Vagy talán mégsem? Hol látta ezt a lapos, pisze orrot, a már kopaszodó fejet a zilált fürtökkel? A vér szeme sarkából folyt, füléből, orrából. Talán mégis valaki jó ismerős? Melege lett. Átjárta valami szokatlan, belső áram. Mint amikor a kandalló cserepeit átítatja a fahasábok színes lángnyelve, úgy terjedt benne ez a lassú izzás, fűtöttség. Amikor már teljesen betöltötte, meglepetéssel tapasztalta, hogy ez a fűtöttség több, mint meleg. Égés. Lángolás. Teljes lénye égett. Maga volt a tűz. Érezte a lángok lihegését, amint emésztették. Fájdalma sem volt. Majd ez a fűtöttség lassan csillapodni kezdett, és akkor azt tapasztalta, hogy remeg. Ez a remegés szabályos volt, pontosan meghatározott ütemben érkezett, mintha valaki simogatta volna. Hullámozás volt benne és körülötte. Honnan jött? Fény volt. Fényesség. De ez a fényesség nem vakított. Bátorító volt. Bölcső, amely ringatta. Gyermekké vált. Hintázott. Annyit tudott a fényről, hogy nem folyamatos jelen-ség. Mennyiségekben, kvantumokban jelentkezik. Felfogható, és megmérhető. Ez adhatta ennek a fény-folyamnak lüktetését, amely — bár maga is fényvé változott — a fény hátán vitte, ringatta. Érezte a gyermekkor tiszta szendergésének örömet, könnyű volt és gondtalan. Senkit sem látott. Fényjelek, aranyos fénypászták suhantak el mellette, de nem hoztak és nem vittek senkinek üzenetet. Ilyet láthattak a Holdra utazó űrhajósok.

Ekkor a remegés megszűnt. A fizikusok úgy mondanák, stabilizálódott. Ez az állapot maga volt a végtelenség. Meghaltam — gondolta. Isten van bennem és körülöttem. ISTEN FÉNY.

3.

Ekkor illatot érzett. Milyen illatot? Az erdőnek illatát. Az a tiszta légzés, ahogy a levelek feldolgozzák távoli napoknak és csillagoknak üzenetét, hogy aztán tovább adják, mint hűvös, steril csókot, amelyet az emberek által soha nem szennyezett világ küld a végtelenségből. Ha pedig lehullanak a levelek, akkor kesernyés, fáradt szag tölti meg a levegőt, amely mégis vigasztaló. Hiszen a lehullott levélből ismét élet lesz, sarjadás. Ha lesz eső. Ekkor már eső szaga csapdosta. A másik üzenetét, amelyet a földre küldenek a fellegek. Érintetlen és szűzi vízsepek, amelyek csak akkor fakulhattak el, amikor a Föld légkörébe értek. De ennek is vége szakadt. Nádasok szagát érezte, a rothadásét, amely egyúttal új élet bölcsője, majd virágok illatát. Előtte sorakoztak. Szegfű, ibolya. Lekaszált fű. A fenyőfák üzenete. Máskor ezekre a szagokra, illatokra nem figyelünk. De most beiehasított a fölismerés: ISTEN ILLAT.

4.

A zenészek hangoltak. Mindig szeretett hangversenyekre jární. Feloldódott a muzsikában. A zene maga volt a kezdet és a vég. A túlélés, az örökkévalóság. A kéz, amely a hangjegyeket írja, elporlad. De a hang, a jelzés, örök marad. Egyetlen tollvonás. Az a töredék, amelyet a kéz kiemel a körülöttünk levő és örvénylő muzsika kimeríthetetlen vizéből, amelyet felsorakoztat, a többi és abban a nagy pillanatban felhangzó töredékkel egyetemben, a szellem és a géniusz magabiztosságával. Egyszerre fogta fel a sokféle üzenetet. Búgott a cselló, pörögtek a dobok, sikoltottak a sípok, zokogtak a hegedűk. Nem volt ebben a hangözönben semmi rendszer, vagy melódia. Csak a hangzás. Minden hangszer egyszerre élt, egyszerre üzent és valamit közölni akart vele.

Feszülten figyelt. Bár a zene tombolt, valami mégis hiányzott. Először a dobok maradtak ki. Aztán a sípok zaját sem hallotta. Elhallgattak a kürtök. Majd részben a vonósok. Végül csak egy hangszer szólt. Búgott. Reszketett. Hangja mély volt és megnyugtató. Csillapítás, andalítás, megnyugtató. Egyetlen hang szólt. Nem volt változata, variációja. Minden elmúlt, amikor hallotta, csak egyetlen érzés maradt a szívében: az örök létezés öröme. Melyik volt ez a hangszer? Lassanként világossá vált benne. A gordonka. Most ezen a hangon szól hozzá valaki. ISTEN HANG.

5.

- Tudom, hogy megbántad bűneidet. Üdvözülni fogsz.
- Nem tudok, Uram. Nem tudom elfeledni az emlékeimet!

6.

Ekkor már maga volt a tagadás. Emlékezett még, hogy felkiáltott: Istenem! De a megbánásra jóformán nem volt ideje. Egy ember életében a gyalázatnak is helye van. Bűneinek, ostobaságainak, gazságainak. A bűnök soha el nem múló izzásának, mások bűnei fájdalmának, — s ezeket elfelejteni nem lehet. Lehet, hogy Isten megbocsát és leveszi vállainkról bűneink roppant terhét. A pap Isten nevében odoz fel. De ki törölheti el emlékeinket? A háborút? Az elhurcolt barátokat? A bombázások után a házak fölött terjengő égett szagot? A törött gerendák és falak alatt agyontüportakat? A hadifoglyok menetét? A krematóriumok füstjét? Barátaink elfordulását? A sunyi lapulást, amikor tenni lehetett volna

valamit? A csendes kivárást? Tétovázó ítéleteinket? A tunyaságot, amikor pedig segítségünket kérték? A néma kárörvendezést mások elsüllyedésén? A könyöklést, hogy a helyünkön maradassunk? Értékeink sutba vágását, és új értékek mérlegelés nélküli elfogadását? Az ingadozást? — Az emlékezet rostál, válogat. Kidobja azt, amit tehernek tart, és csak azt rögzíti, ami kellemes. Hiszen a rossz emlékek bilincseivel tovább haladni nem lehet. De vannak örök bélyegek. Isten megbocsát. Megváltott, és elvette bűneinket. De ki veszi el az emlékeinket?

7.

A professzor felemelte karját a levegőbe: — Le lehet vetkőztetni! Az asszisztensnő lehúzta a kesztyűit, kibontotta a hátul összekötözött, vértől lucskos köpenyt, amely alól előbukkant barna csikos polgári ruhája. A többiek is kibújtak köpenyeikből. A teremben fojtó meleg volt. Izzadt homlokukat törölgették.

— Uraim, készen vagyunk.

A professzor vizet csurgatott kezére.

— Életben marad? — kérdezte az adjunktus és arra gondolt, jó volna meginni egy kávét.

— Igen. De teljes lesz az amnézia. Emlékezetét elveszti.

BÍRÓ JÓZSEF VERSEI

Madarak

*nehézüptú madarak
húznak felettem
szárnyuk érinti homlokom
rést vágnak a kékben
rajtam barázdát
szorít a fájdalom*

Postludium

1945. AUGUSZTUS 6.

*minden rendben!
még 41 perc!
Hirosimának
MÉG NEGYVENEGY PERCE VAN!*

*9144 méter magasban
a Sárga Bomba
Harry Truman
zongorázik a hajószalonban*

*Louis! figyelje a radart!
86,5... 87... 87,5...
„Songa quasi una fantasia”
MÁR CSAK TÍZ PERC!*

*ÖT PERC!
EGY PERC!
TÍZ MÁSODPERC!
„In questa tomba oscura”*

*9 óra 15 perc!
pezsgő robban
a fényűző szalonban!*

*DOMINE DEUS
SANCTUS CRUCIFIXUS!
DONA NOBIS PACEM!
AMEN!*